

به نام خدا

مجموعه عکس های سفر به روستای زروم | Zerum

" زروم ؛ فضا ، باززنده سازی ، ارتقاء ؟ "

سروش خانی

شهریور نودو شش

زروم روستایی است از توابع بخش هزارجریب شهرستان نکا در استان مازندران و در دهستان زارمرود قرار دارد .

اولین بار عکسی از روستا دیدم که مرا ترغیب کرد تا از نزدیک به آنجا بروم ، عکسی بود متشکل از چند خانه بومی که ظاهر شان را با رنگ های متنوع آرایش کرده بودند . طرح هادی گرد شگری روستای زروم باهدف توسعه گردشگری و افزایش درآمد روستایی توسط بنیاد مسکن انقلاب اسلامی ، و با کمک و مشارکت اهالی روستا و نهاد های محلی ، از سال نودو چهار تا نودو پنج به بهره برداری رسیده است . بدلیل عدم تامین اعتبارات مالی کافی این طرح در بخشی از روستا اجرا گشت و در مناطق دیگر، علیرغم فرسودگی جزیی تا کامل کوچه ها و بناها ، اقدامات مربوط انجام نشده است .

از نکا به بهشهر در سمت راست یک فرعی است که با تابلویی امکان دسترسی را با ذکر کیلومتر به زروم مشخص می کند : 65 کیلومتر تا روستای زروم ؛ جمعیت ۱۶۸ نفر (۴۴خانوار) "بر اساس سرشماری سال هشتاد و هشت.

اواخر شهریور ماه نودو شش به روستا رفتیم . و قبل از هر چیز تابلوی ورودی نظر مرا به خود جلب کرد. روستا براساس نوشته ورودی از سال نودو چهار تا نودو پنج بهسازی¹ گردید. در متن لاتین تابلو، معادل واژه بهسازی ، Upgrading در نظر گرفته شده است! "ارتقاء" Upgrading ؛ بر اساس گزارش ِ (Cities Alliance) به معنای اصلاحات فیزیکی، اقتصادی، سازمانی، زیست محیطی باهمکاری میان شهروندان و گروههای اجتماعی ، کسب وکارها و مقامات محلی جهت بهبود کیفیت زندگی مردم تعریف شده است.

¹ Rehabilitation

در بدو ورود ، پس از تابلو ، درختی تنومند قرار دارد که در پایش بلوک هایی برای ساخت و ساز شتابزده ریخته شده بود ؛ بنابراین صداهای خوبی شنیده نمی شد.

براساس مشاهداتم ، و آنچه شما در عکسها خواهید دید در این مکان ارتقاء حادث نشد، بلکه بازسازی² در محدوده ای از کف و جداره و نما در تعدادی از کوچه های روستا انجام شده است. در ادامه، روند ، برخی از بناهای روستا را رنگ آمیزی کردند بدون بازسازی . اقدامات پارتیزانی، زمانی اثر بخش است که همگام با اقدامات زیربنایی و مداوم باشد. بدلیل عدم اختصاص بودجه کافی برای اجرای کامل طرح هادی ، علاوه بر رها شدن روند بازسازی در بخشهایی از روستا ، ساکنین با بلوک های سیمانی سعی در اصلاح یا گسترش خانه های خود داشتند ! چند مورد بازسازی شتابگون و غیر اصولی و غیر بومی در چند خانه انجام شد تا بتوانند اتاقی را بیشتر از سی، چهل هزار تومان در شب به گردشگران اجاره دهند : پنجاه تا شصت هزار تومان . این دو پارگی بافت را در عکسهای پیش رو خواهید دید .

² Reconstruction

بر اساس مشاهدات عینی نگارنده و مصاحبت با اهالی محل ؛ جوانان از بیکاری در رنج بودند ،بخش قابل توجهی از آنان به دلیل نبود کار، مهاجرت کرده اند به شهر ، اگر در طول هفته چند گردشگر نیابند آنها برای امرار معاش یا باید به شهر بروند! کتابخانه و مسجد در روستا نبود . کودکان برای تحصیل می بایست به سایر روستاها یا شهر مراجعه می کردند. مشاغل بومی،توان افزا نشده اند که درحال حذفند .

بازسازی این روستا جنبه های مثبتی در پی داشته است همچون مشارکت مردم و تقویت حس همبستگی و تعلق به مکان ،باز تولید فضای عموم ی، جذب گردشگر و بهبود کسب و کارها بصورت فصلی . ولیکن روند بازسازی برای این روستای کوچک یکپارچه و یکنواخت نیست ،برخی بافت ها از این امر جا مانده اند و رها شده اند . رنگ آمیزی روستا در کنار حفظ بافت سنتی آن "تاکنون"، منجر به جذب گردشگر و ایجاد اندک در آمدی ناشی از استقرار گردشگران در منازل بومی اهالی و خرید محصولات بومی همچون نان و گردو و ماهی شده است . ولیکن در صورتی این اقدامات موثر خواهد بود که مداوم ،یکپارچه و همراه با اقدامات زیر بنایی سازه ای و ناسازه ای باشد.

عدم توازن در امر بازسازی این روستای کوچک ، همبستگی اجتماعی میان اهالی را به مرور کاهش خواهد داد و به ایجاد تنش دامن می زند. خانواده ای که محل زندگی اش در مسیر بازسازی کوچه قرار دارد انگیزه بیشتری در مشارکت خواهد داشت ،همانطور که در عکسها مشهود است . گردشگران عمدتا جذب بناهایی می شوند که با بافت کوچه همگون شدند و کوچه ها و خانه هایی که مورد بازسازی یا رنگ آمیزی قرار نگرفته اند به دلایل زیبای شناختی از دیدگاه عموم و یا امنیت ، کمتر مورد توجه قرار می گیرند .

بدیهی ست در محیط یک روستایی کوچک لازم است همگونی در روند بازسازی در کلیه سلسله مراتب فضایی وجود داشته باشد . بازسازی ناهمگون که منجر به توجه غیر یکنواخت از سوی اهالی و گردشگران خواهد شد ، به مرور دامنه رقابت ناسالم را در کسب در آمد ناشی از گردشگر ، از جانب سکنه محلی افزایش خواهد داد . همچنین در ارتقا یک فضا لازم است باززنده سازی³ "Regeneration" (بازنگری و ارتقا سازه ای و ناسازه ای) صورت بپذیرد تا جنبه های سازه ای و ناسازه ای توأمان و یکنواخت رشد داشته باشند تا این رشد منجر به توسعه و ارتقا فضا (کالبد ، فعالیت ، انسان) شود . به عنوان نمونه احیا کسب و کارهای محلی و ارتقا فرهنگ با احداث کتابخانه و مدرسه متناسب با شرایط روز ، منجر به اشتغال نسل جوان و امید به آینده خواهد شد و انگیزه ای برای ماندن در روستا و پیشرفت بصورت همزمان تا روستاها خالی از سکنه جوان نباشد . در این حالت (رشد سازه ای + ناسازه ای) است که مکان ارتقا داده خواهد شد .

در صحبت هایم با اهالی به نکته خوبی برخورددم ناشی از تعلق قوی به مکان از سوی اهالی روستا . آنها اجازه ویلا سازی به افراد غیر بومی را نمی دهند . این امر با نگاهی زمینه ای به وضعیت ویلا سازی تحت لوای سیاستهای سرمایه داری مالی کنونی ،که چهره روستاها و شهرها را به سوژه ای کالایی شده در آورده است ؛ می تواند نشان از عزم راسخ اهالی برای حفظ روستایشان باشد که می بایست از این پتانسیل مثبت، استفاده بهینه کرد . مردم ، با اینکه از بیکاری و کمبود امکانات ناخرسند هستند اما همچنان به مکان زندگی شان دلبستگی دارند .در نتیجه می توان پیش بینی کرد که امکان ایجاد ابعاد منفی رایج جذب گردشگر در ایران را در این روستا شاهد نخواهیم بود . اهالی مشارکت پذیر هستند ، اینبار نوبت مسئولین است تا با کاربرد این پتانسیل ، امکان ارتقا و حق به فضا را بیش از گذشته فراهم آورند .

³ Regeneration = Rehabilitation + Reconstruction

کسب و کار در زروم

مردی که سوپر مارکت دارد از گردشگران می خواهد تا نان های محلی روستا را بخرند ، از افراد خوشروی روستا ست که برای عکاسی ژست هم میگیرد .

پرورش و فروش ماهی ، از جمله کارهایی ست که برخی از محلی های زروم به آن مشغولند.

تراکتور ، ابزار کاریست که از قدیم در اجتماعات محلی کاربرد داشته و همچنان دارد.

مرد روستایی از زمان بازسازی روستا ، پارچه های سنتی را از شهر برای فروش می آورد.

مردی در حال پوست کردن گردو . بیشتر اهالی روستا از راه فروش میوه های درختهای گردو ی خود ، امرار معاش می کنند.

می گوید : وضع بد نیست خانه و زمین و درخت گردو دارم ، آنجا هم مرغ و خروسهایم هستند (اشاره با کلبه پشت سر خود "عکس پایین")- حتما وضعش خوب است چون ماکیان ش برای خود کلبه ای دارند!- و بچه هایم برای خودشان در آن زمین ها خانه می سازند اما چون کار نیست رفته اند به شهر نه اینکه این جا را دوست نداشته باشند و فقط تابستانها به روستا می آیند . می گوید : ما اجازه نمی دهیم غریبه ها بیایند اینجا و خانه بسازند اما برای دیدن روستا قدمشان روی چشم .

"همنشینی و همزیستی انسان و حیوان" - کوچه ای که بازسازی شده است.

با بومیان سالمندی که روی سکو نشسته بودند، صحبت کردم، آنها نیز از مهاجرت جوانان به شهر و نبود کار دایمی در روستا سخن گفتند.

مرغدانی

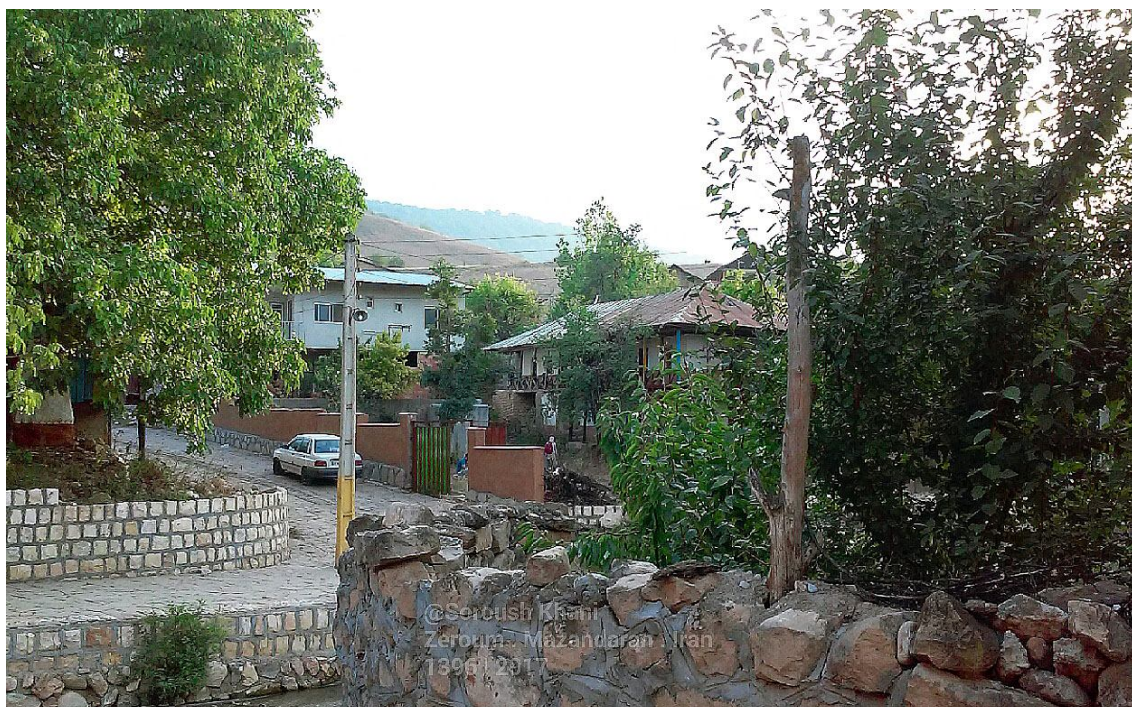

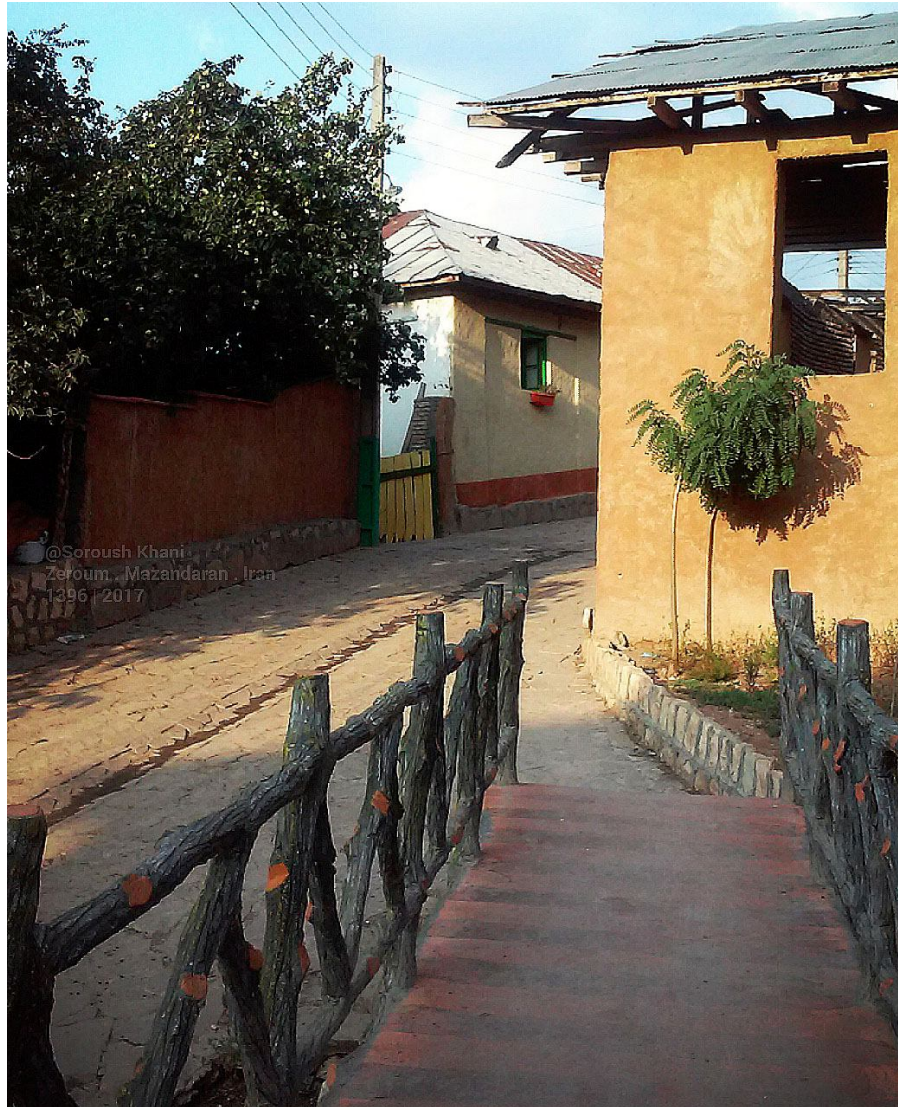
افزون بر کسب و کارهای محلی ، برخی از خانوارها به سبب بازسازی روستا و جذب گردشگر ، خرده مشاغل عمومی را در جوار خانه خود راه اندازی کرده اند.

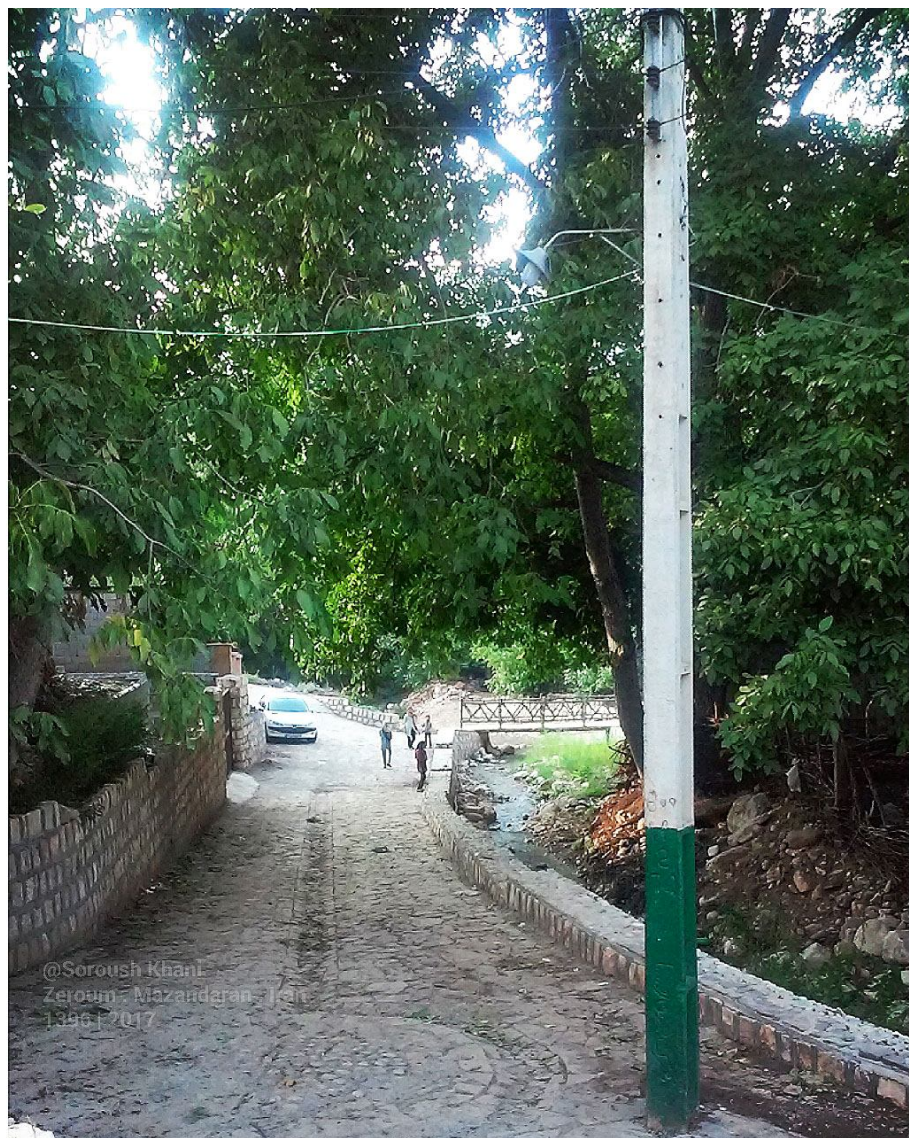

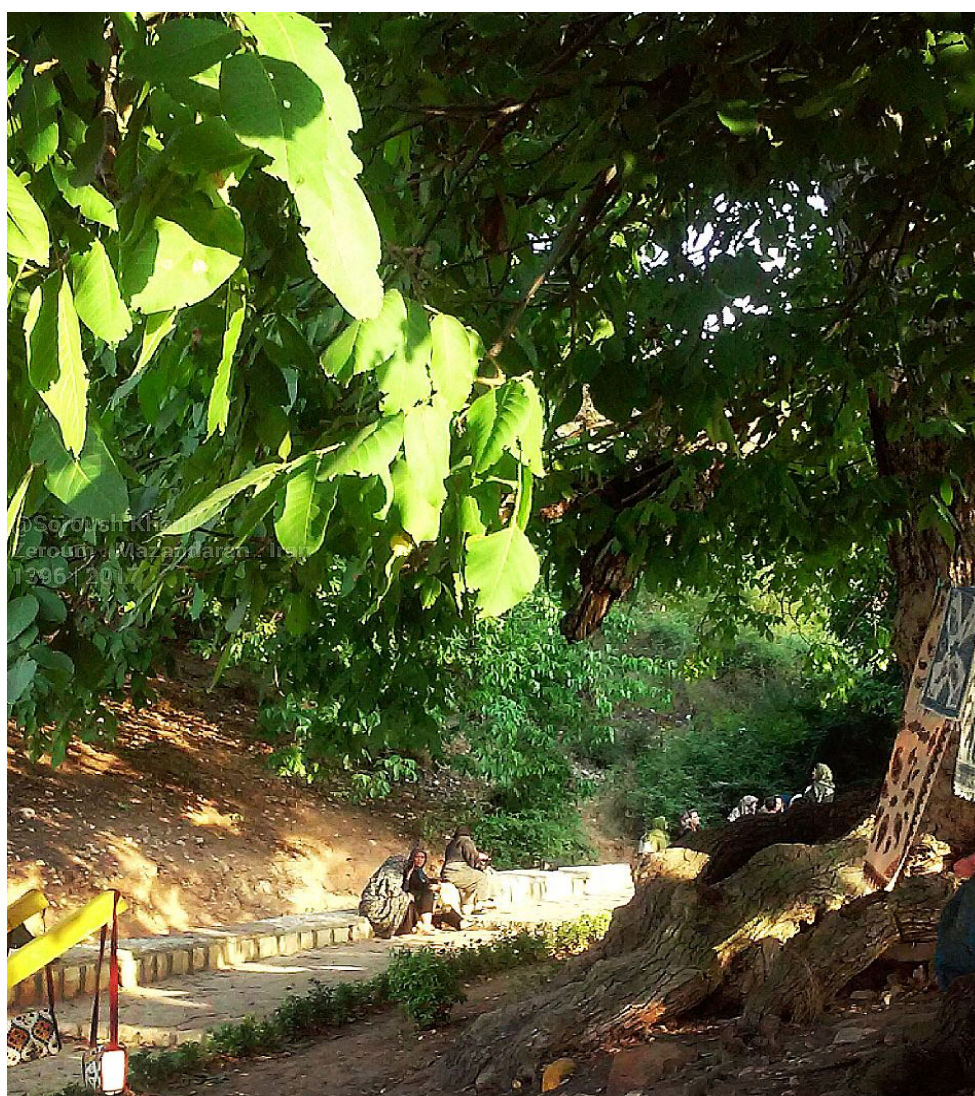

مسیر بازسازی شده کنار رودخانه که به مثابه فضای عمومی ایی پذیرا ؛ برای اهالی روستا و گردشگران در آمده است.

و تعدادی از کوچه هایی که در انتظار بازسازی اند:

کوچه فرعی که مقابل فضای بازسازی شده کنار رود خانه قرار دارد و با یک پل قابل دسترسی است و از دیگر کوچه پس کوچه ها نیز قابل دسترسی می باشد . لیکن بازسازی نشده است .

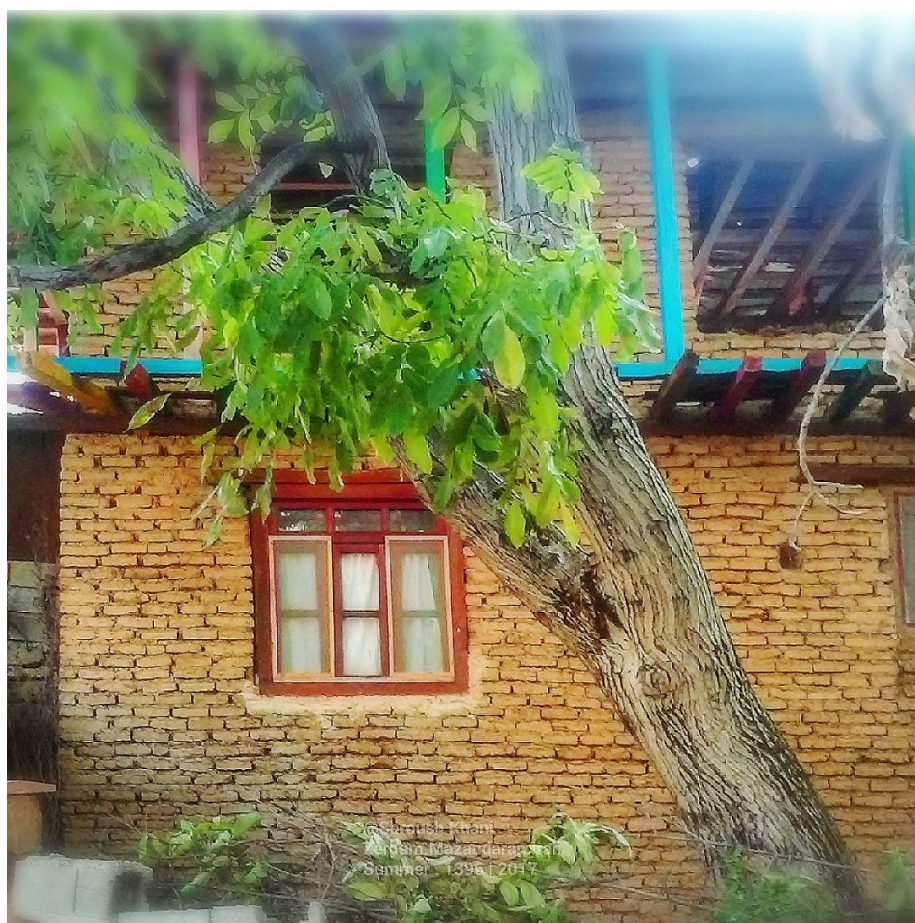
از دیگر کسب و کارهای رایج پس از بازسازی بخشی از روستا، خانه های ست که برای اجاره به گردشگران، رنگ آمیزی و یا بازسازی شده اند. اجاره هر اتاق شبی سی تا چهل هزار تومان بر حسب امکانات است و تعداد محدودی از خانوارها، اتاق هایی مخصوص گردشگران با بلوک های سیمانی رایج در خانه های خود اضافه کرده اند که تازه ساخت باشد تا بتوانند تا شبی شصت هزار تومان هم اجاره بدهند. به گفته آنان این کسب و کار فصلی است و محدود به زمان بازدید گردشگر در فصل های بهار و تابستان و گاهی اوقات اوایل پاییز در صورت مساعد بودن هوا، می باشد. بخشی از بناها بطور کامل برای اسکان مسافر در نظر گرفته شده اند و برخی دیگر با یک یا دو اتاق.

بیشتر اهالی روستا ، خانه های خود را با روند بازسازی همسو کردند حتی با یک سطل رنگ! در همه آن بناها ، رد پای زندگی بومی دیده می شود .

این خانواده در حال اضافه کردن اتاقی جهت اجاره به گردشگران هستند.

تعدادی از خانه ها مورد بازسازی و با رنگ آمیزی قرار نگرفته اند ، چون در ابتدای روستا واقع نشدند و یا در دید اول قابل مشاهده نبودند ، یا اهل خانه مشارکت نکردند . برخی از خانه ها ی اینگونه ، در مکانهایی واقع شدند که حتی کوچه های محل استقرارشان هم مورد بازسازی قرار نگرفته اند . تعدادی از خانه ها هم متروکه بودند

از خانه هایی با بافت قدیمی که مورد بازسازی و یا رنگ آمیزی قرار نگرفته اند اما در کوچه های بازسازی شده واقع هستند.

@Soroush Khani
Zeroun, Mazandaran, Iran
Summer, 1396 | 2017

@Soroush Khani
Zeroun, Mazandaran, Iran
Summer, 1396 | 2017

خانه ای خالی از سکنه

همزیستی بافت قدیم و جدید!

خانه ای خالی از سکنه

بنای متروک

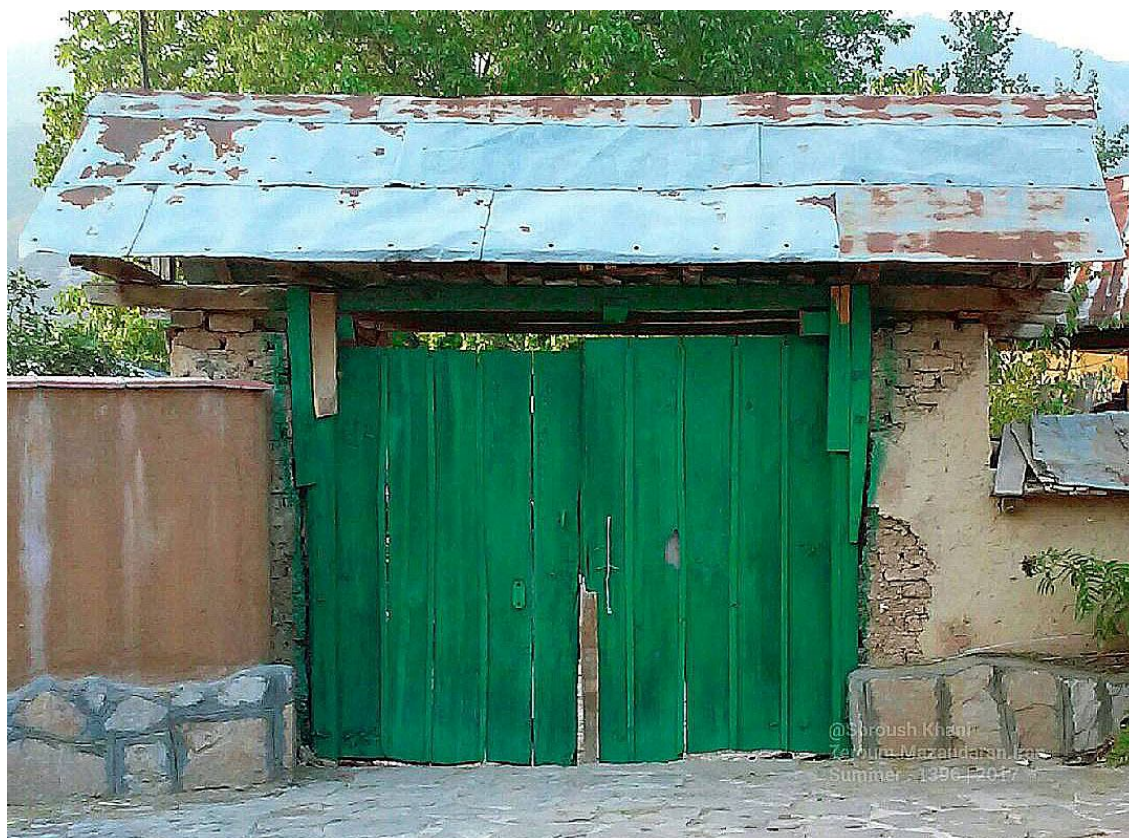
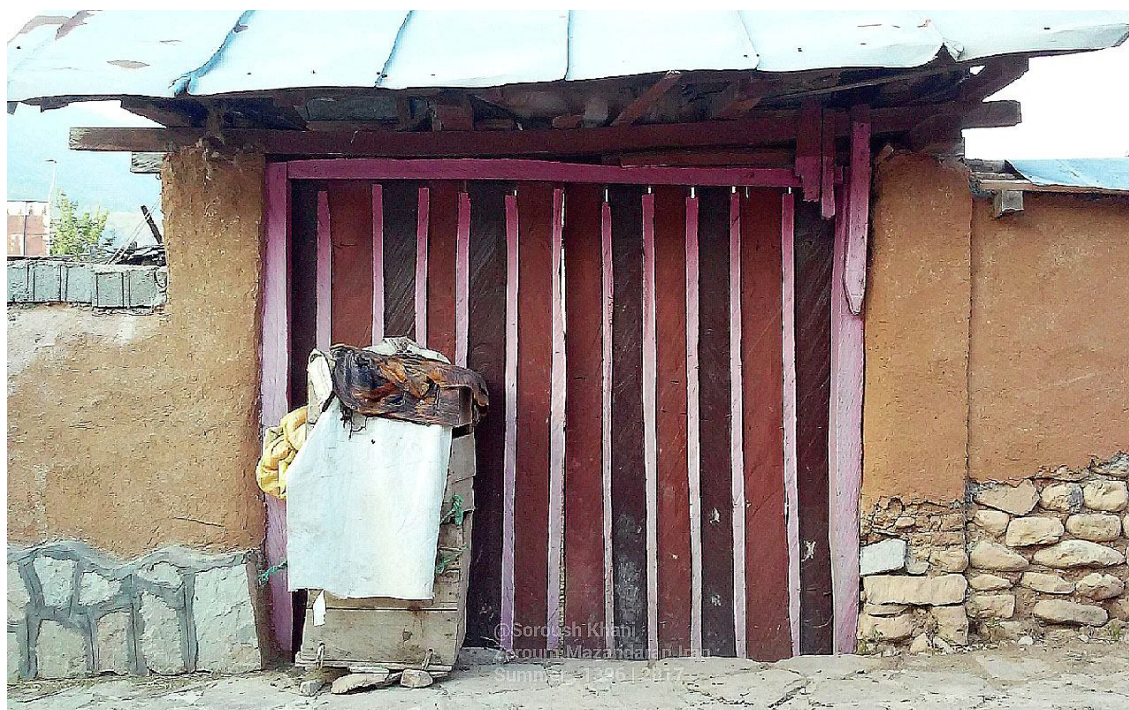
قبرستان زروم

طویله

در ادامه مجموعه ای از عکسهای مربوط به برخی از "در" های روستا را می بینیم. "در" هایی که رنگ شدند گرچه حاوی همان مصالح فرسوده اند ، "در" هایی که رها شده اند و "در" هایی که با مصالح بومی ، ساخته و حفظ شده اند. ناهمگونی با محیط پیرامون هم جوار ، در "در" های نوع اول مشهود است . "در" های نوع دوم و سوم ، در بخش هایی دیده شده اند که کوچه و خانه مورد بازسازی / رنگ آمیزی ، قرار نگرفته اند .

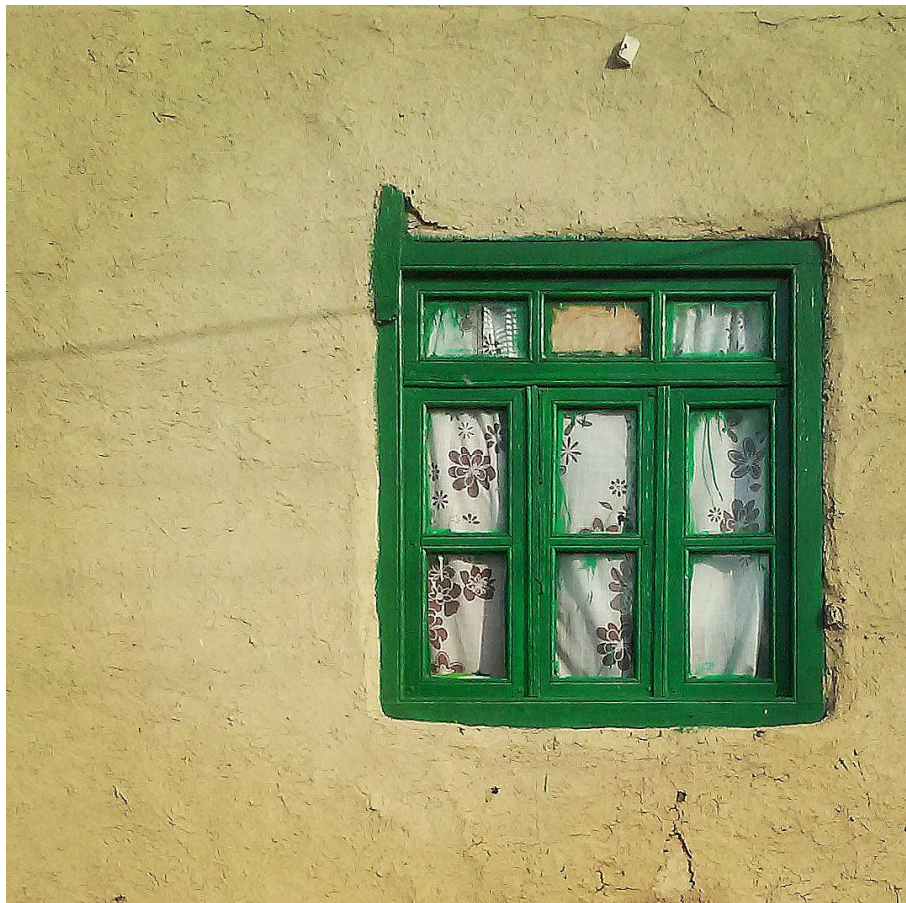
پنجره های زرورم

جانِ آدم ها را اگر بخواهی بشناسی در خانه هاشان پهن است، در چرک تابِ دیوارهایشان، در بوی خانه هاشان، زیر فرشهایشان، بر خاک روی چیزهایشان، لای آخرین صفحه بازمانده از کتاب هاشان، در زاویه نوری که از پنجره به گوشه ی اتاقشان می تابد یا نمی تابد.

کتابِ دال دوست داشتن . نوشته ی حسین_وحدانی

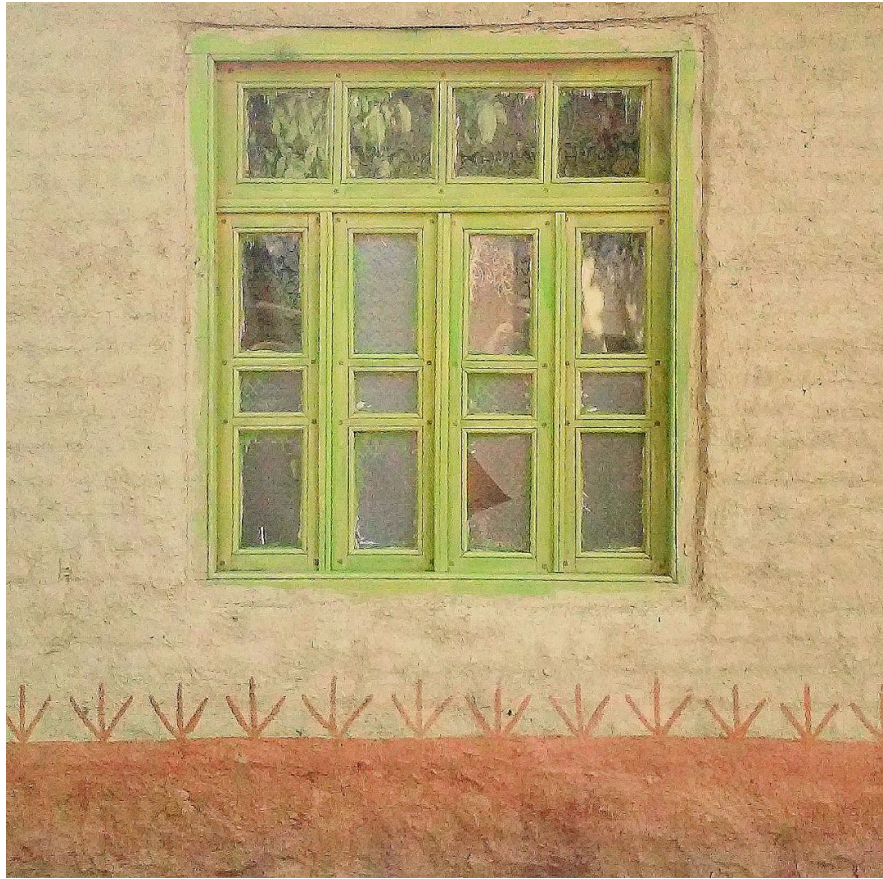

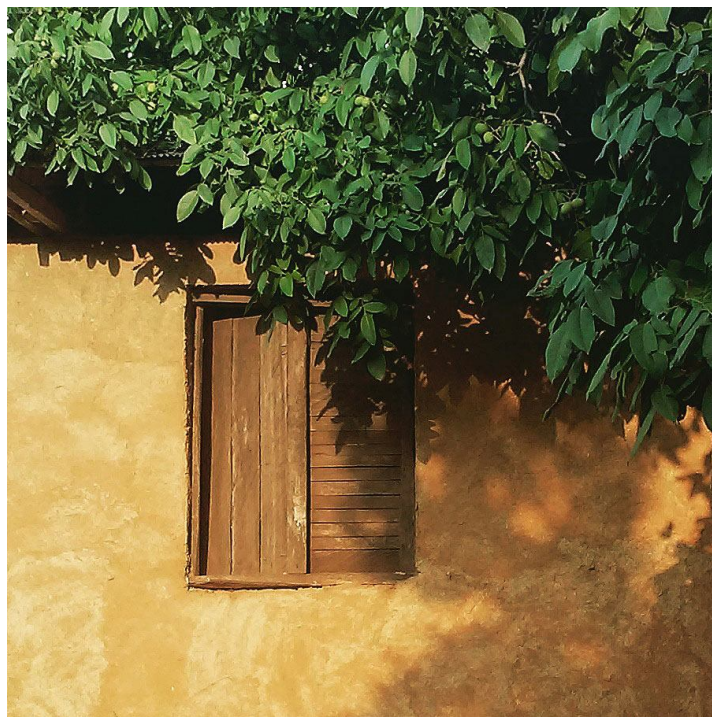

از جوان بومی که در آنجا سرباز است و در راه بازگشت او را تا شهر رساندم؛ شنیدم در آن منطقه و مسیرهای دسترسی "نه فقط روستای مورد اشاره" نا امنی به شدت حکمفرماست، پرونده هایی مانند مثله کردن آدمها تا آتش زدن تراکتور و انبار و خانه تا زورگیری های بین راهی در فصل سرما، بدلیل رشوه گرفتن مسئولین، ابتر مانده است. امید که با اقدامات یکپارچه و مداوم در سطح منطقه شاهد امنیت راه ها و توانمند سازی روستاها باشیم.

پایان